

**Høgskulen
på Vestlandet**

Mohnsenteret for innovasjon
og regional utvikling

PROGRAM FOR STUDENTENTREPRENØRSKAP

Hovedprosjekt i perioden 2018-2020

Innhold

Oppsummering	2
1. Bakgrunn og formål	3
2. Overordnede prinsipper for arbeidet	5
3. Programmets hovedmål og delmål.....	12
Hovedmål.....	12
Delmål	12
4. Aktiviteter i programmet	16
5. Resultat og forventet effekt	19
6. Forankring	19
7. Organisering av arbeidet og budsjett.....	20
VEDLEGG I: skisse ideutviklingsprosess	23
VEDLEGG II: nærmere beskrivelse av utvalgte planlagte aktiviteter i programmet.....	24

Oppsummering

Arbeidet med studententreprenørskap på Høgskulen på Vestlandet (HVL), nærregion Bergen, har siden 2015 vært organisert i «Program for studententreprenørskap» blant annet finansiert gjennom et forprosjekt av Hordaland fylkeskommune. Nå ønsker vi å utvide programmet til hele HVL i en treårig satsing hvor vi har følgende hovedmål:

Etablere en robust struktur for å fremme innovasjons- og entreprenørskapskultur blant studentene ved HVL

I tillegg har vi følgende delmål:

- 1) Utvikle nye arbeidsmetoder for studententreprenørskap som kan rettes mot ulike fagdisipliner ved HVL*
- 2) Bygge internkapasitet på entreprenørskapsfeltet ved de ulike campusene ved HVL som er i stand til å videreføre aktivitetene i programmet etter at prosjektfinansieringen er avsluttet.*
- 3) Utvikle flere og bedre studententreprenørskapsprosjekter.*
- 4) Tilrettelegge for at HVL sine erfaringer med studententreprenørskap deles med andre relevante institusjoner på Vestlandet.*

Ved at man gjennom dette programmet utvikler en innovasjons- og entreprenørskapskultur blant HVL sine studenter, vil ferdig utdannede profesjonskandidater fra HVL i økende grad ta en aktiv rolle med hensyn til det å etablere nye kunnskapsintensive bedrifter i regionen samt at de vil fungere som endringsagenter for omstilling og innovasjon i etablerte virksomheter innenfor privat og offentlig sektor. På sikt vil dette ha en svært gunstig effekt på regional innovasjon og verdiskapning.

Arbeidet med program for studententreprenørskap vil skje i egenregi ved HVL, i tett partnerskap med Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane – og i samspill med kommersialiseringsaktører vi har avtale med. Programeier og -ledelse vil være hos Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling. Det vil være aktiviteter og tilbud for alle våre 17 000 studenter. Arrangementene vil også være åpne for studenter på andre studiesteder, og programmet vil samarbeide tett med andre utdanningsinstitusjoner.

Programmet har et totalbudsjett på 10,85 millioner over en treårsperiode. Finansieringen vil skje både ved egne midler og gjennom tilskudd fra fylkeskommunene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland samt vertskommunene på våre studiesteder. Vi vil også søke om tilskudd fra private aktører, eksempelvis Framo-stiftelsen (Trond Mohn).

1. Bakgrunn og formål

Siden høsten 2015 har Høgskulen på Vestlandet ved nærregion Bergen (tidl. Høgskolen i Bergen) organisert sin satsing på studententreprenørskap gjennom «Program for studententreprenørskap – en ny tilnærming til idefangst og kulturbygging» hvor Hordaland Fylkeskommune (HFK) var en sentral strategisk partner. Gjennom finansiell støtte i form av et forprosjekt (kr 250 000,-) var HFK med å utløse en vesentlig egeninnsats fra høgskolen (kr 800 000,-) til programmet. I tillegg ble det understøttet av andre virksomheter fra offentlig og privat sektor, og bransjeaktører (kr 120 000,-).

Siktemålet i forprosjektet var i hovedsak å lansere en helhetlig og systematisk satsing for å stimulere til økt entreprenørskapskultur blant studenter i Bergen, finne måter å systematisere og koordinere slike aktiviteter mellom relevante aktører, samt utvikle gode metoder for å jobbe med kulturbygging og idérealisering, og relevantgjøring for nye studentgrupper.

Gjennom forprosjektet ble det gjort nyttige erfaringer og påbegynt et metodeutviklingsarbeid som vi ønsker å ta videre i et treårig program (hovedprosjekt).

Siden forprosjektet ble etablert har det også foregått en konsolidering blant høgskolene på Vestlandet. Fra 1. januar 2017 fusjonerte de tidligere høgskolene i Stord/Haugesund, Sogn og Fjordane og Bergen til den nye Høgskulen på Vestlandet (HVL). HVL er en av de største høgskolene i landet, med nærmere 17 000 studenter fordelt på våre fem campuser i Førde, Sogndal, Bergen, Stord og Haugesund.

Høgskulen på Vestlandet har ambisjoner om å bli et universitet med profesjons- og arbeidslivsrettet profil, og vi vil være tett på arbeidslivet, regionen og studentene. Når «Program for studententreprenørskap» skal over i en hovedprosjektfase er det naturlig at programmet utvides til alle våre nærregioner, campus og undervisningssteder på hele Vestlandet, og at det bygger på vår overordnede mål om å ha en profesjons- og arbeidsrettet profil.

Norge står ovenfor store omstillingsutfordringer, og det er nødvendig å utvikle mer bærekraftige og klimavennlige løsninger i næringslivet («det grønne skiftet»). Også i offentlig sektor bidrar endret demografi («det grå skiftet»), økte behandlingsmuligheter og økt etterspørsel til press på fornying og endring. På Vestlandet bidrar også nedgangen innen olje- og gasssektoren til økt oppmerksomhet rundt behovet for en mer variert og konkurransedyktig næringsstruktur. Parallelt med dette foregår det store teknologiske endringer (robotisering og digitalisering) og utvikling av «nye» forretningsmodeller (plattform/delingsøkonomi) som

setter press på eksisterende arbeidsplasser, men samtidig skaper nye og spennende muligheter for nye næringer og produksjon i vår region.

At FoU-institusjonene skal arbeide for at dets studenter skal skape egne virksomheter i løpet av sine studier, faller på mange måter utenfor institusjonenes klassiske mandat. Utdanningsinstitusjonenes primære oppdrag ovenfor studentene er, og må alltid være, å gi dem en utdanning. I møtet med de store utfordringene vi står ovenfor i nærings- og samfunnsliv, spiller likevel UH-sektoren og våre ferdig utdannede kandidater en viktig rolle for å finne løsninger gjennom å sikre innovasjon både i det etablerte næringslivet og fremveksten av nye selskap med nye forretningsmodeller.

Gjennom program for studententreprenørskap ønsker vi å utvikle metoder og verktøy som kan gjøre våre profesjonsstudenter til endringsagenter og innovatører, og gi dem verktøy de kan ta med seg ut i etablert næringsliv og offentlig sektor for å bidra til nødvendig omstilling, eller for å starte sin egen virksomhet. Det er et mål at verktøyene, metodikken og aktivitetene som etableres i programmet skal kunne implementeres i utdanningsinstitusjonenes ordinære virksomhet etter programperioden.

Selv om arbeidet må sees i sammenheng med det øvrige innovasjonssystemet i regionen for å hindre fragmentering, er en viktig erfaring fra forprosjektet at studententreprenørskaps-tilbudet bør og må organiseres av utdanningsinstitusjonene selv. For det første fordi man da har større mulighet til å sikre at dette arbeidet er godt koordinert og i sammenheng med utdanningsmandatet. At institusjonene selv organiserer arbeidet reduserer også risikoen for at man gjennom studentsatsinger stimulerer studentene til å droppe ut av studiene for å etablere virksomhet før de har fått fullført sin formalkompetanse. At man bygger et program for studententreprenørskap i tett kontakt med utdanningstilbudet kan videre antas å bidra til å etablere virksomheter som er vekstkraftige og kunnskapsbaserte. Ved å stimulere til at entreprenørskap benyttes som metode for å realisere faglig fundamenterte ideer i samspill med utdannings- og forskningsinstitusjonene vil ventelig gi bedrifter med høyere innovasjonsgrad, produktivitet og lønnsomhet, og med dette bidrar til å skape flere arbeidsplasser i regionen.

En annen lærdom i forprosjektet er at FoU-institusjonene i regionen ønsker å samarbeide om studententreprenørskap, men at de har både ulike behov og er kommet på ulikt nivå på dette området. Selv om programmet nå først og fremst er rettes mot egen institusjon, vil andre studenter i Bergen og på Vestlandet være velkommen i våre aktiviteter. HVL har deling som drivkraft, ideal og metode. Vi tror at kunnskap vokser når den blir delt, og ønsker at det vi gjør

skal støtte opp om vekst for en bærekraftig utvikling av samfunns-, arbeids- og næringslivet og for den enkelte. Gjennom programmet vil vi fortsette arbeidet med å koordinere aktivitet mot de andre utdanningsinstitusjonene i regionen, både direkte (gjennom felles koordineringsmøter, arrangement mv.) og indirekte gjennom våre felles kommersialiseringsaktører (som for Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane, Bergen Teknologioverføring, Valide),¹ som FoU-institusjonene enten gjennom avtaler eller eierskap kan benytte som verktøy i sitt entreprenørskapsarbeid. HVL som har kommet et stykke på vei med sin studententreprenørskaps-satsing vil også fortsette å dele erfaringer og bidrag til andre utdanningsinstitusjoner som nå er i ferd med å bygge dette opp (for eksempel vil samarbeidet som er etablert med ulike deler av UiB gjennom forprosjektet fortsette).

«Program for studententreprenørskap» har som hovedformål å i løpet av tre år etablere en robust struktur for å jobbe systematisk med entreprenørskapskultur på Høgskulen på Vestlandet, koordinert med det klassiske utdanningsmandatet. På denne måten ønsker vi å utdanne kandidater som kan bidra til å skape nye arbeidsplasser på Vestlandet med stor vekstkraft, samt å trygge eksisterende arbeidsplasser i regionen og bidra til omstilling i offentlige virksomheter. Det er også en målsetning om å etablere gode strukturer for samarbeid med de andre høyere-utdanningsinstitusjonene i regionen direkte, og koordinert med kommersialiseringsaktørene vi har felles eierskap eller avtale med.

2. Overordnede prinsipper for arbeidet

HVL legger følgende overordnede prinsipper til grunn for arbeidet med studententreprenørskap:

Prisnipp 1: En bred tilnærming til entreprenørskap

En kan i hovedsak tenke seg to hovedtilnærminger til studententreprenørskap.

i) Den smale modellen

Det ene er den «tradisjonelle» eller «smale» modellen, som baserer seg på en «technology push»-tenking. Dette innebærer at kommersialisering av forskning og utvikling av nye bedrifter skjer gjennom en lineær prosess: Man begynner med en forretningsidé og avslutter med en

¹ HVL har eierskap i Bergen Teknologioverføring, og tjenestekjøpsavtaler med Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane, BTO og Valide.

markedsintroduksjon. I en slik modell gis studentene anledning til å dyrke egne ideer, og en viktig forutsetning for en slik modell er at en sikrer at studentene får forståelse og kunnskap om den stegvise prosessen fra idé til kommersialisering. En annen viktig faktor her er studentene knyttes opp mot utdanningsinstitusjonenes forskningsmiljøer for å sikre at ideene og virksomhetene som utvikles har en viss innovasjonshøyde og vekstpotensial. Et bærende element ved en slik modell er derfor at en har god tilgang på forsknings- og forretningsideer, og UH-institusjoner med slike ressurser (slik som for eksempel den anvendte forskningen på NTNU/Sintef) vil ha gode forutsetninger for å lykkes med en slik tilnærming.

ii) Den brede modellen

Man kan også tenke seg en annen tilnærming: den «brede»/integrerte modellen. Vi mener at dette er en tilnærming som treffer HVL bedre enn en «technology push»-tenking. Utgangspunktet for en bred modell er at utvikling av nye bedrifter ikke bare skjer som en lineær prosess fra idé til kommersialisering, men at utvikling skjer gjennom et samspill mellom ulike aktører i et såkalt «regionalt innovasjonssystem» (Abelsen et al 2013).² I dette systemet inngår forsknings- og utdanningsinstitusjoner som én av flere viktige aktører, og modellen vektlegger også eksisterende næringsliv, finansielle institusjoner, det offentlige virkemiddelapparatet og politikkutvikling som sentrale bærebjelker. Modellen avgrenser ikke studententreprenørskap til «kun» å videreutvikle ideer som har sin opprinnelse i forskningsmiljøer. Også ideer som utvikles i samarbeid med eksisterende næringsliv og offentlig sektor må inngå i en slik satsing, og studentene vil da få bryne seg på aktører som sitter tett på markedet eller brukerne. Det er disse som kjenner kravene til nye produkter og tjenester.

I denne satsingen åpner vi altså opp for å forstå entreprenørskap som noe bredere enn utvikling av kommersialiserbare forskningsideer. Like viktig er det å etablere en kultur for entreprenørskap og utvikle ferdigheter og metoder som gjør at studenter ved endt utdanning kan gå inn i eksisterende arbeids- og næringsliv og bidra til innovasjon. Dette blir omtalt som intraprenørskap, og man må ikke undervurdere intraprenørenes rolle i næringsutvikling og omstilling.³ Suksesskriteriene for programmet vil dermed ikke utelukkende bli bundet opp mot

² Abelsen, B., Isaksen, A. og Jakobsen, S-E (red) *Innovasjon - organisasjon, region, politikk*. Cappelen Damm Akademisk

³ Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at tre av fire nye arbeidsplasser skapes gjennom utvikling og innovasjon i eksisterende virksomheter (Aurdal, P.S og Næsheim, H. (2015): Statistikk og jobbstrømmer. SSB notater 2015/12). Dette forsterker behovet for en tilnærming hvor man ikke bare teller nye studentbedrifter, men også utvikler modeller der nyutdannede kandidater kan bidra til utvikling og omstilling i eksisterende virksomheter.

konkrete utfall, som antall etablerte studentbedrifter. Like viktig er den entreprenørskapskulturen og interessen for innovasjon og entreprenørskap som kan skapes blant studentene ved implementering av de ulike metodene og tiltakene som skal utvikles gjennom programperioden.

Vi tror at HVL har særlige forutsetninger for å dyrke den brede modellen. HVL har en profesjons- og arbeidslivsrettet profil, og har som mål å være tett på arbeidslivet og regionen. Vi utdanner profesjonsutøvere som lærere, sykepleiere og ingeniører, som i all hovedsak skal inn i eksisterende virksomheter både i privat og offentlig sektor. Vi vet at omstillingsbehovet i disse sektorene er store, og at entreprenørielle holdninger og ferdigheter vil være viktig kompetanse for fremtidens arbeidstakere. En annen måte å si det på er at vi mener at en slik tilnærming er med på å *relevantgjøre* entreprenørskap for en bredere studentgruppe enn de som har ambisjoner om å utvikle nye virksomheter. En sykepleierstudent har gjerne ambisjon og ønske om å utøve profesjonen sin etter endt utdanning. Entreprenørielle holdninger og kompetanse vil muliggjøre at denne sykepleieren i større grad vil kunne opptre som endringsagent og være med på å videreutvikle og omstille helsesektoren innenfra gjennom sitt virke. Vi anser dermed den brede tilnærmingen til studententreprenørskap som det beste alternativet for at våre studenter skal kunne være en ressurs for innovasjon, omstilling og vekst i regionen, både som klassiske entreprenører og/eller intraprenører.

Prinsipp 2: Entreprenørskapsopplæring i samspill med undervisningen

HVL sin fremste forpliktelse overfor sine studenter er og må være å gi dem en utdanning. I programmet ønsker vi å ha som bærende prinsipp at de aktiviteter og tiltak som utføres i regi av programmet skal skje i samspill med den undervisningen som studentene får gjennom sine bachelor- og masterprogram. Studentene skal kunne jobbe med sine respektive innovasjonsprosjekt og utvikle entreprenøriell kompetanse i og utenfor klasserommet.

- *I klasserommet* gjennom eksisterende fagplan, som ulike praksiskurs, prosjektfag og bachelor- og masteroppgaver.
- *Utenfor klasserommet* gjennom frivillige idékonkurranser, gründerseminarer og studentinkubasjonsprogram.

Det er i hovedsak tre grunner til at vi vektlegger dette prinsippet. For det første har studenter ved Høgskolen på Vestlandet et høyere undervisningstrykk enn hva studenter på andre UH-

institusjoner har, som for eksempel Universitetet i Bergen. Vi mener derfor at en institusjonstilpasset satsing som hensyntar UH-institusjonens særtrekk vil være nødvendig for å lykkes (se også Foss 2015).

For det andre mener vi at ved å se entreprenørskapskompetanse i sammenheng med det faget en utdanner seg til er med å relevantgjøre entreprenørskap for målgruppen (Kubberød og Pettersen 2017).⁴ Det handler om å se studentene som fagpersoner. Det er i dag et omfattende tilbud om entreprenørskapsarrangementer i regi av ulike organisasjoner i det regionale innovasjonssystemet som er åpent for studenter. Vi tror at slike generiske entreprenørskapsarrangement fanger best den delen av studentmassen som «allerede er om bord» ved å allerede ha en interesse og motivasjon for entreprenørskap. Vi tror at slike arrangement i mindre grad mobiliserer de som ønsker å bruke entreprenørskapskompetanse for å utøve en profesjon. For å treffe denne målgruppen må man trolig være avhengig av en tilnærming der man møter studentene som *fagpersoner og profesjonsutøvere*, og viser hvordan de kan utvikle seg faglig gjennom å arbeide med egne ideer og prosjekter gjennom entreprenørskap. For det tredje mener vi at det kan antas at ved å bygge et program for studententreprenørskap i tett kontakt med utdanningstilbudet så stimulerer vi i større grad til å utvikle kunnskapsbaserte ideer og prosjekter. Vi mener at det særlig er i situasjoner der entreprenører evner å kombinere egne ideer og ressurser med ulike andre ressurser i omgivelsene at innovasjonspotensialet er størst (Høvig og Pettersen 2017).⁵ En FoU-institusjon som HVL gir derfor en unik ramme og muligheter for slikt 'innovativt entreprenørskap'. Vi mener at ved å stimulere til at studentenes entreprenørskapsprosjekter utvikles i samspill med ulike former for fagkunnskap og andre ressurser på UH-institusjonene vil vi skape prosjekter med høyere vekstpotensial og lønnsomhet, noe som også vil være med på å skape flere arbeidsplasser i regionen.

Figur 1 (under) illustrerer aktivitetene i program for studententreprenørskap, og samspillet og ansvarsdelingen med det regionale innovasjonssystemet.

Som det fremgår av figuren omfatter program for studententreprenørskap både den smale og brede modellen. Dette er naturlig da en «bred» tilnærming ikke utelukker tiltak som stimulerer

⁴ Kubberød, E. og Pettersen, I.B. (2017): Exploring situated ambiguity in students' entrepreneurial learning. *Education + Training*, vol 59, 265-279.

⁵ Høvig, Ø. S. og Pettersen, I.B. (2017): Entrepreneurial Causation vs. Effectuation in a Business Incubation Context: Implications for Recruiting Policy and Management *Entrepreneurship Research Journal* (forthcoming)

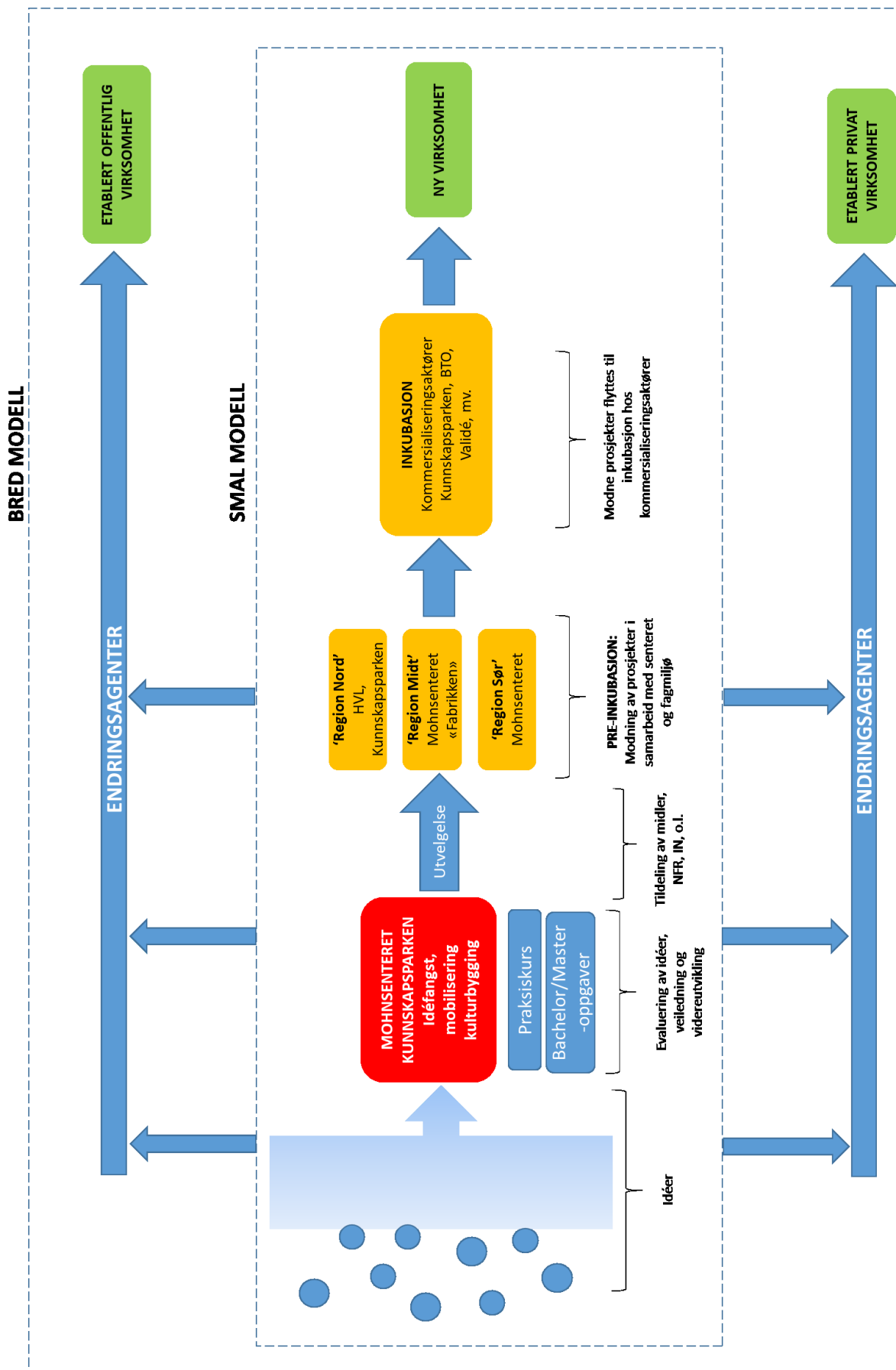
til etableringen av studentbedrifter (smal modell). Den smale og brede modellen illustreres her med henholdsvis den innerste og den ytterste stiplete linjen.

Figuren illustrerer videre de ulike aktørene som involveres gjennom idefangst, ideutvikling og kommersialisering. HVL med Mohnsenteret blir den sentrale idémottakeren og det første leddet i idéutviklingsprosessen i nærregion Bergen og i nærregion sør (i samarbeid med lokale resursser). I nærregion Sogn og Fjordane vil dette skje i samarbeid mellom Mohnsenteret⁶ (delt stilling mellom HVL, Kunnskapsparken og Helse Førde) og Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane. HVL/Kunnskapsparken har også ansvar for idémodning med pre-inkubasjon gjennom studentinkubatorer som «Fabrikken» i nærregion Bergen og på campusene Førde og Sogn og Fjordane i regi av Kunnskapsparken.

Når studentprosjektene er modne og nærme kommersialiseringsfasen trekkes de regionale TTOene som HVL har avtale med (Kunnskapsparken, BTO og Valide) inn med inkubasjon og kommersialiseringsaktiviteter. Målet til program for studententreprenørskap ved HVL er å overlevere gode og kommersialiseringsklare ideer til regionale TTOer for videreutvikling. En slik ansvarsdeling mellom FoU-institusjonen som følger opp ideene tett parallellt og integrert med utdanningen campusnært, og overlevering av modne ideer til en profesjonell TTO som kan bistå videre i kommersialiseringsfasen vil være godt egnet til å skape gode og vekstkraftige bedrifter på vestlandet.

Parallelt med de smale aktivitetene vil det skje kulturbygging hvor studenter involvert i aktivitetene utvikles til endringsagenter som går inn i eksisterende virksomheter. Dette illustreres av de blå pilene og utgjør «den brede modellen». Siktemålet er at HVL sine studenter skal bli attraktive arbeidstakere som kan bidra til nødvendig omstilling og innovasjon i både offentlige og private virksomheter i regionen.

⁶ Tilknyttet resurss

Figur 1: Flytskjema for idéfangst - den smale og brede modellen

Prinsipp 3: Deling som ideal og metode

I arbeidet med å utvikle en studententreprenørskapssatsing på HVL ønsker vi å legge til grunn prinsippet om deling som ideal og metode. Det er flere grunner til dette.

i) Koordinert og samkjørt

Det er etter hvert mange aktører innenfor innovasjonssystemet. Vi mener at dette er positivt, og at det til en viss grad må være en forutsetning for et godt og effektivt regionalt innovasjonssystem. Ulike institusjoner og organisasjoner har ulik forutsetning for innovasjon, og en viss grad av skreddersøm må til for å få til treffende tiltak (Foss og Gibson 2015).⁷ Innovasjonslitteraturen er også klar på at en 'one size fits all' tilnærming til innovasjonsfasilitering ikke er ønskelig, men at en må spille på de institusjonelle forutsetningene og de styrkene og svakhetene som finnes (Njøs og Jakobsen 2017).⁸ Samtidig mener vi det er viktig å se de ulike aktørene og aktivitetene i det regionale innovasjonssystemet i sammenheng, og få til en god koordinering og flyt. Deling av informasjon, planer og målsetninger, samt koordinering og samarbeid rundt aktiviteter er viktig for å få til dette, og vi vil aktivt jobbe i denne retningen.

ii) Deling

Selv om forprosjektet viste at utdanningsinstitusjonene har ulike behov og må ha tilpassede satsinger på studententreprenørskap, er det også et område det er ønske om samarbeid om. Høgskulen på Vestlandet er en av institusjonene i regionen som har kommet lengst på studententreprenørskap og ønsker gjennom programmet å både samarbeide og bidra til de andre utdanningsinstitusjonene. HVL har deling som drivkraft, ideal og metode. Konkret vil alle våre arrangementer være åpne for alle studenter. Videre vil vi fortsette å bygge på de etablerte samarbeidene for eksempel mot Universitet i Bergen. Og vi vil fortsette arbeidet med å koordinere aktivitet mot de andre utdanningsinstitusjonene i regionen. Dette vil skje både direkte (gjennom felles koordineringsmøter, arrangement mv.) og indirekte gjennom våre felles kommersialiseringsaktører (som for eksempel Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane, BTO, Valide). Vi vil også drive aktiv formidling fra programmet både internt og eksternt.

iii) Ledende i fellesskap

⁷ Foss, L. og Gibson, D. V. (red) (2015): The Entrepreneurial University. Context and institutional change. Routledge

⁸ Njøs, R. and Jakobsen, S-E (2017): Policy for evolution of regional innovation systems: The role of social capital and regional particularities. *Science and Public Policy*, vol 44 (forthcoming)

For det tredje, selv om HVL er kommet relativt langt på studententreprenørskap i regionen, er det fortsatt et ung felt og det er langt mellom «beste praksiser». NTNU og Trondheimsmiljøet har vært en drivkraft i Norge, og mange andre institusjoner har hentet inspirasjon derifra. Vi ønsker å ta en slik rolle i Vestlandsregionen hvor vi skal utvikle faglig forankrede satsinger, og dele den kunnskapen og kompetansen vi utvikler i dette programmet med andre slik at den kommer andre til gode (andre UH-institusjoner etc.). Dette er imidlertid ikke en enveis/ovenfra-og-ned aktivitet, ønsker å bygge satsingen rundt de initiativ og tiltak som finnes i regionen.

3. Programmetts hovedmål og delmål

Basert på de overordnede prinsippene har utviklingsprosjektet følgende mål:

Hovedmål

Etablere en robust struktur for å fremme innovasjons- og entreprenørskapskultur blant studentene ved HVL

I tillegg har vi vi følgende delmål:

Delmål

Delmålene vil fungere som sjekkpunkt og vil forenkle evalueringen av programmetts fremdrift. I den videre teksten ønsker vi å gjennomgå noen av de identifiserte delmålene for programmet.

D1) Utvikle nye arbeidsmetoder for studententreprenørskap som kan rettes mot ulike fagdisipliner ved HVL

HVLs studentmasse spenner seg fra lærer- og helsestudenter til ingeniør- og økonomistudenter. Av erfaring er det tydelig at de ulike fagdisiplinene krever forskjellig tilnærming når det gjelder å motivere til og skape en kultur for entreprenørskap. Derfor vil et sentralt delmål i dette programmet være å utvikle differensierte metoder for å nå de ulike fagdisiplinene eller metoder å nå ut til en tverrfaglig studentmasse.

Samtidig mener vi viktige kilder for nyteknisk og innovasjon skjer i krysningen mellom ulike fagdisipliner og undervisningsmiljøer, og det er også i det tverrfaglige en stor del av studentgruppene vil arbeide etter endt utdannelse. I tillegg til å etablere en metodikk som hensyntar at studentene fra de forskjellige fagretningene er ulike, er det videre mål å bidra til at

det etableres møtepunkter for studenter med ulike fagretninger, blant annet gjennom ulike aktiviteter og arrangement der studenter settes sammen på tvers av fag og/eller institusjon.

D2) Bygge internkapasitet på entreprenørskapsfeltet ved de ulike campusene ved HVL som er i stand til å videreføre aktivitetene i programmet etter at prosjektfinansieringen er avsluttet.

Den økte geografiske utbedringen til HVL krever en ny type arbeidsmetodikk. Et annet sentralt delmål i programperioden vil derfor være å utvikle metoder for å jobbe på tvers av campus og etablere koordineringsmåter for dette arbeidet. I dette ligger å finne en god balanse mellom å ha en stedlig tilstedeværelse og drive aktiv mobilisering, og på den andre siden å nyttiggjøre fusjonssynergier for å kjøre felles aktiviteter for hele Vestlandet. Programmet vil arbeide med å bygge internkapasitet på institusjonene som sikrer at målene kan leve videre uavhengig av programperiode, studentkull, osv. Dette vil videre innebære å gi støtte og veiledning til organisering og opprettelse av for eksempel linjeforeninger eller studentorganisasjoner.

Nært forbundet er også arbeidet med å involvere og utnytte vårt samarbeid med lokale kommersialiseringsaktører, som Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane, Bergen teknologioverføring, og Validé m.fl. som kan bistå i modningsprosessen av prosjekter med innovasjons og kommersialiseringspotensiale. Innunder dette delmålet ligger det også et ønske om å sikre god koordinering av våre aktiviteter med relevante, nasjonale virkemidler som Norges Forskningsråds StudENT-stipend.

D3) Utvikle flere og bedre studententreprenørskapsprosjekter

Programmet vil være idémottak for hele HVL, og drive med modningen og videreutvikling av studentprosjekt. Dette vil være en viktig forutsetning for at vi skal kunne overlevere gode og modne prosjekter til kommersialiseringsaktørene. Arbeidet med å utvikle en generalisert metode for mottak og utvikling av slike prosjekter er påbegynt, og hensikten med dette er at vi skal kunne ha en bedre kontroll på kvalitet og like-behandling av de idéene som kommer inn. Vedlegg I viser en skisse som illustrerer de ulike fasene i idéutviklingsprosessen, aktuelle spørsmål for de ulike trinnene, samt arbeidsfordelingen mellom HVL og TTOene. I tillegg er det angitt noen aktuelle ressurser og aktiviteter i innovasjonssystemet og innad på Høgskulen på Vestlandet som kan utnyttes i de forskjellige prosess-trinnene. Skissen er kun ment som

retningsgivende og vil bli vurdert /justert for den enkelte idé/prosjekt ettersom hvilke behov denne idéen/prosjektet har.

D4) Tilrettelegge for at HVLs erfaringer med studententreprenørskap deles andre relevante institusjoner på Vestlandet.

Høgskulen på Vestlandet er en av institusjonene i regionen som har kommet lengst i regionen på studententreprenørskap, og vi deler villig på våre erfaringer med de andre utdanningsinstitusjonene. Det er slik vi vurderer det en bred holdning om at studententreprenørskap er et område hvor det er mulig og hensiktsmessig med et samarbeid mellom institusjonene, selv om det også er behov for å ha egne tilpassede satsinger (som hensyntar fag, institusjonens organisasjon og modenhet på området). Et klart delmål i programmet er å fortsette å dele erfaringer med vårt arbeid med andre relevante institusjoner på Vestlandet slikt at vi sammen etablerer et godt regionalt innovasjonssystem. Herunder vil det være sentralt å drive drive aktiv formidling fra programmet, og bidra til oppbygging av studententreprenørskapsområdet på de andre utdanningssinstitusjonene på Vestlandet.

I

Tabell 1 står representert delmålene med ønskede resultamål for 2018. Resultatmålene vil evalueres og eventuelt oppjusteres etter hvert år.

Tabell 1: Delmål, eksempelaktiviteter og resultatmål

Delmål	Resultatmål 2018
1) Utvikle nye arbeidsmetoder for studententreprenørskap som kan rettes mot ulike fagdisipliner ved HVL	✓ - Minst én gang i året skal alle HVL studenter ha mulighet til å delta på idémesterskap i sin nærregion
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum 10 lavterskel arrangement per år, herunder minimum 2 per nærregion. ✓ Minimum 2 arrangement rettet mot kvinner ✓ Minimum 300 studenter innom på arrangement, minimum en tredel ikke-ingeniører
	✓ Invitere minst tre studentbedrifter til å bistå i informasjonsaktiviteter - eksempelvis i fag som ING101 og STUD-ENT mobiliseringsarbeid hvert semester
2) Bygge internkapasitet på entreprenørskapsfeltet ved de ulike campusene ved HVL som er i stand til å videreføre aktivitetene i programmet etter at prosjektfinansieringen er avsluttet.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ansette studenter for årlige 10% stillinger <ul style="list-style-type: none"> • 5 stillinger ved campus Bergen innen medio 2018 • 5 stillinger ved Campus Sogndal ved utgangen av 2018 • (5 stillinger ved Campus Haugesund ved utgangen av 2019)
	✓ Arrangere ett samhandlingsmøte hvert kvartal for å planlegge og samkjøre entreprenørskapsaktiviteter på de ulike campusene
	✓ Minimum 6 foredrag om «Program for studententreprenørskap»
	✓ Etablere faste møteplasser med regionale kommersialiseringsaktører, frivillige organisasjoner som Ungt Entreprenørskap, START, m.fl.
3) Utvikle flere og bedre studententreprenørskapsprosjekter.	✓ 10 søknader til Forskningsrådets STUD-ENT ordning, hvorav 2 søknader med kvinnelige prosjektledere
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ferdigstilt nettportal innen 2018 ✓ Veilede 20 studentgrupper som ønsker å realisere egen idé ✓ Kvalifisere 5 studentgrupper til bedriftsetablering og ordinær inkubasjon hos TTO
	✓ Minimum 6 foredrag om «Program for studententreprenørskap»
	✓ 4 sommerjobbplasser i året
	✓ Minimum 75 studenter fra andre institusjoner innom på arrangement
4) Tilrettelegge for at HVLs erfaringer med studententreprenørskap deles med andre relevante institusjoner på Vestlandet.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ha minst én representant på alle tilstelninger vi er invitert til ✓ Fortsette representasjon i ulike samarbeid med UiB ✓ Minimum 2 foredrag om «Program for studententreprenørskap» for andre institusjoner

4. Aktiviteter i programmet

Gjennom programperioden skal vi utvikle gode metoder for å arbeide med studententreprenørskap. Aktivitetene som skal gjennomføres vil i stor grad bli utviklet i nær dialog med studenter og ansatte, og i nært samarbeid med det regionale innovasjonssystemet. Vi ser det som essensielt å ha en prøve-feile tilnærming til dette arbeidet da vårt utgangspunkt er at universelle programmer ikke nødvendigvis treffer like godt for alle. I stedet ønsker vi å utvikle dels skreddersydde løsninger for å mobilisere og relevantgjøre studententreprenørskap for de ulike gruppene innenfor programmets målgruppe og på den måten utvikle aktiviteter underveis i programperioden ettersom vi opparbeider erfaring og kompetanse på hva som fungerer godt for disse.

Selv om vår innstilling er at brorparten av aktivitetene vil bli utarbeidet under programperioden, ønsker vi i Tabell 2 å gjennomgå noen eksempler på aktiviteter som er planlagt eller som er under planlegging (ikke uttømmende gjennomgang). Overordnet vil programmet søke å ha tilbud gjennom «hele entreprenørskapsprosessen» primært for studenter ved HVL. Med dette menes at aktivitetene i programmet vil strekke seg fra strategiske og institusjonsbyggende, til tilbud for studenter som enda ikke har en konkret idé (for eksempel idéesterskap) til innlemmelse i studentinkubatorene «Fabrikken» (nærregion Bergen) og inkubatortilbud på studiestedene Førde og Sogndal i regi av Kunnskapsparken, med tilhørende veiledning i forretningsutvikling mv. for studenter som er kommet lenger i entreprenørskapsprosessen.⁹ Mer informasjon om eksempelaktivitetene presenteres i vedlegg II.

Tabell 2: Aktiviteter i programmet

Aktivitet	Innhold (kort beskrivelse av aktiviteten)	Målgruppe og involverte aktører
D1) Nye arbeidsmetoder for studententreprenørskap		
Metodeutvikling for idefangst	Utvikle differensierte metoder for å nå ulike fagdisipliner i tråd med prinsippene i prosjektet.	Instituttledere, fagkoordinatorer, studenter
Samarbeid og mobilisering på tvers av campuser og fylkesgrenser	Utvikle metoder for å arbeide på tvers av campus. Finne «rett» balanse mellom felles koordinering og campusovergripende tilbud, med lokale ressurser og tilbud på undervisningsstedet. Identifisere aktuelle ressurser og samarbeidspartnere for å drive frem entreprenørskapsaktiviteter i Stord og Haugesund. Formalisere samarbeid og aktivitetsplan for studententreprenørskap og idéutvikling med ressurspersoner ved campus Førde og Sogndal.	Prodekan for samhandling, dekaner, prodekaner med ansvar for innovasjon, instituttledere, studentforeninger. Kunnskapsparken.
Styrke og utvikle samarbeid med kommersialiseringsaktører	Institusjonalisere samarbeidsplattformen med TTOer og andre kommersialiseringsagenter vi samarbeider og har avtale med (per nå Kunnskapsparken, Valide og BTO).	Ledelsen ved HVL, Kunnskapsparken, BTO og Valide.

⁹ Det er et mål at det i tidlig i programperioden etableres studentinkubatortilbud på alle studiesteder, og at tilbudet ved nærregion Bergen oppskaleres i løpet av programperioden (Fabrikken II)

	Fokusere på å få bedre flyt i hele verdikjeden og bedre synlighet for tilbudet til studentene. Se også vedlegg I.	
Fagspesifikke gründerdager	Utvikle inspirasjonsdag tilsvarende Gründerdagen (ing.) for flere disipliner. Skreddersydde inspirasjonsdager for ulike fagdisipliner	Alle HVL studenter på lavere grad. Dekanene ved fire fakultetene Fagansvarlige ING101
Etablere tiltak som oppfordrer studentene til å jobbe med egne ideer i bachelor- og masteroppgaver mv.	Forlenge avtalen om «NITO-prisen» for beste bacheloroppgave innen innovasjon og entreprenørskap. Etablere lignende priser i samarbeid med andre bransjeorganisasjoner mv. på alle fakultet, og på masternivå.	Studenter som jobber med egne ideer i skoleoppgaver. Bransjeorganisasjoner og offentlige og private virksomheter.
Videreutvikle «idemesterskapet»	Styrke og utvikle «idemesterskapet» som ble involvert i forprosjektet. Innføre idékonkurranse ved alle HVL-campus, samt teste ut mellom-campus turnering.	Alle HVL-studenter. Åpent for studenter ved andre utdanningsinstitusjoner. Samarbeid med TTOer og virkemiddelaktører, samt offentlige og private virksomheter (avh. av tema).
Etablere lavterskelarrangement som «Innovator's Friday»	Et lavterskel arrangement og møteplass. Studenter kan presentere/pitche idéer, innovasjonsprosjekt. Næringsaktører, gründere, o.l. kan holde innlegg. Temakvelder. Lett servering (pizza el.l.)	HVL-studenter. Åpent for studenter ved andre utdanningsinstitusjoner.
Etablere «Månedens utfordring»	På dedikerte skjermer rundt omkring på campusene informere om entreprenørskapssatsning og muligheter, samt presentere «månedens utfordring» i form av aktuelle problemstillinger fra lokale bedrifter, offentlige institusjoner, mv. studentene kan respondere på ved å sende inn idéer og tanker. Offentliggjøre disse idéene på offentlig hjemmeside i slutten av hver måned med kåring av beste idé. (ref. Mobile miNDspace-prosjekt på University of Notre Dame)	HVL-studenter. Åpent for studenter ved andre utdanningsinstitusjoner. Samarbeid med offentlige og private virksomheter i regionen.
D2) Bygge internkapasitet på entreprenørskapsfeltet		
Stedlige entreprenørskapsressurser på alle undervisningssteder	Sikre stedlige entreprenørskapsressurser på alle campus og undervisningssteder. Mohnsenteret får det overordnede ansvaret, og driver aktiviteten i nærregion Bergen. I nærregion Sogn og Fjordane drives aktiviteten av Kunnskapsparken (Førde og Sogndal) og av HVL-internressurs (delt stilling mellom HVL, Helse Førde og Kunnskapsparken) i Førde. Det arbeides for å tilknytte stedlige ressurser til undervisningsstedene i Stord og Haugesund. Mohnsenteret tar ansvar for aktivitetene på disse undervisningsstedene i oppstarten.	Ledelsen ved HVL. Kunnskapsparken.
«Fabrikken»	Utvikle Fabrikken til en aktiv møteplass og sted for entreprenørskapsaktiviteter. Formalisere bruk og tilgang på studentinkubatoren «Fabrikken». Ansette en inkubatorleder.	Studentforeninger, studenter ved masterstudier i innovasjon og entreprenørskap/ledelse, offentlig og privat næringsliv, BTO
Etablere studentinkubatorer/ «co-working space» ved de andre campusene	Skape en fysisk arena for innovasjon og entreprenørskapsrelaterte aktiviteter	HVL, Kunnskapsparken
D3) Flere og bedre studententreprenørskapsprosjekter		
Forretningsutviklings-seminar	Holde frem med å arrangere og videreutvikle ulike forretningsutviklings-seminar. I nærregion Bergen «gründerklubb» og Accel Student (nå i regi av BTO). Etablere lignende initiativ i Sogndal, Førde (Stord og Haugesund)	HVL, KPSF, Valide og BTO. Kan være aktuelt med samarbeid med Connect Vest (etab samarbeidsavtale med HVL), Innov. N. mfl.
«Verdens beste sommerjobb»	Studentgründere for tilbud om å jobbe med sine idéer i sommerferien. De får lønn, og støtte fra TTOer HVL har avtale med.	HVL, Kunnskapsparken, TTOer som HVL har avtale med. Studenter tilknyttet studentinkubator, vinnere av idemesterskap

Utvikle gode metoder for informering, idéfangst og oppfølging av potensielle StudEnt kandidater på tvers av nærregioner og undervisningssteder.	Utvikle metoder som effektivt bidrar til bedre mobilisering og oppfølging av StudEnt-kandidater. Et fokusområde bør være å starte prosessen tidlig slik at idéene og søknadene blir gode. Utvikle en enkel oversikt og/eller oppskrift på hvordan studentene kan få støtte og hvilke støtteordninger som finnes. Lage en livsløpsoversikt: fra masterstudent (StudEnt) via HVL, til forretningsutvikling og kommersialiseringshjelp gjennom våre TTOer.	Masterstudenter ved HVL.
Inkubasjonstilbud	Utvikle godt inkubasjonstilbud i studentinkubatorer på alle undervisningssteder.	Studentbedrifter
«Framo-stipend»	Etablere inntil åtte årlige stipender a kr 25 000 kroner til studentbedrifter inkubasjon som startkapital.	Studentbedrifter
D4) Deling av erfaringer med relevante institusjoner på Vestlandet		
Samarbeidsfora for STUD-ENT	Fortsette og videreutvikle samarbeidsforaet mellom HVL, UiB og BTO i forbindelse med mobilisering og søkerstøtte til STUD-ENT-ordningen til Forskningsrådet. Åpne for at andre utdanningsinstitusjoner og TTOer tar del ved ønske.	HVL, UiB, BTO.
Delta i utvalgsarbeid ved andre utdanningsinstitusjoner	Holde frem med å delta i utvalgsarbeid hos institusjoner som ønsker å bygge opp studententreprenørskapstilbud (for eksempel medisinsk fakultet ved UiB).	Utdanningsinstitusjonene på Vestlandet
Formidling	Deling av informasjon, planer, aktiviteter, og målsetninger, samt koordinering og samarbeid rundt aktiviteter er viktig for å få til en god koordinering og flyt i det regionale innovasjonssystemet.	Det regionale innovasjonssystemet

Aktivitetene som er gjennomgått i tabellen ovenfor strekker seg fra «strategiske» og «institusjonsbyggende», til brede aktiviteter rettet mot et stort antall studenter, mot smalere aktiviteter for studenter som er kommet lengre i entreprenørskapsprosessen. På denne måten er det planlagt aktiviteter som understøtter alle delmålene i prosjektet. Selv om «output» av prosjektet på denne måten både kan måles i antallet realiserte studentbedrifter eller antallet studenter som blir tilknyttet inkubator mv, er likevel det også viktig med aktiviteter som understøtter kulturbygging. Også de brede aktivitetene vil bygge entreprenørielle holdninger i studentmassen, og på denne måte styrke deres kompetanse til å kunne spille en rolle som endringsagenter i eksisterende virksomheter når de går ut i arbeidslivet. Dessuten vil kulturbyggingen kunne skape grobunn for at noen på et senere tidspunkt vil ønske å starte egen virksomhet, selv om de ikke under studietiden ønsker å følge et løp helt frem til idérealisering. Vi ser det som nyttig og vil tilstrebe at flere av disse aktivitetene har overlappende målgrupper slik at det gjennom slike arrangement dannes møteplasser for disse.

En viktig målsetting for programmet blir å i større grad involvere studentgrupper i arbeidet med både utforming og gjennomføring av metoder, aktiviteter og arrangement. På denne måten mener vi det vil bli enklere å implementere og videreføre aktivitetene etter at prosjektfinansieringen av programmet er avsluttet.

5. Resultat og forventet effekt

Et resultat av programmet vil være at det blir etablert en robust struktur for å fremme innovasjons- og entreprenørskapskultur blant studentene ved HVL som viderefører aktivitetene etter at prosjektfinansieringen av programmet er avsluttet (jf. programmets hovedmål og underliggende delmål). Det vil dessuten være et resultat at det utvikles en entreprenørskapskultur ved HVL, og at entreprenørskap blir relevant i bredere i studentmassen (jf. delmål 1).

Ved at man gjennom dette programmet utvikler en innovasjons- og entreprenørskapskultur blant HVLs studenter, vil ferdig utdannede profesjonskandidater fra HVL i økende grad vil ta en aktiv rolle med hensyn til det å etablere nye kunnskapsintensive bedrifter i regionen samt at de vil fungere som endringsagenter for omstilling og innovasjon i etablerte virksomheter innenfor privat og offentlig sektor. På sikt vil dette ha en svært gunstig effekt på regional innovasjon og verdiskapning.

En effekt av programmet vil følgelig være at det vil bli etablert flere nye vekstbedrifter i regionen, samt bidra til økt innovasjon og omstillingsdyktighet i eksisterende næringsliv og i offentlig sektor (jf. delmål 3). Det vil også være en mulig effekt av programmet på HVL at entreprenørskapsarbeidet ved de andre utdanningsinstitusjonene kan bli styrket (jf. delmål 4). Programmet kan dessuten bidra til økt og styrket samarbeid på tvers av dagens fylkesgrenser, og på den måten styrke det regionale innovasjonssystemet på Vestlandet (jf. delmål 1 og 2).

6. Forankring

Programmet er forankret i ledelsen på HVL, og ansvarsdeling og samarbeid med HVL sine kommersialiseringsaktører (TTOene) er nedfelt i samarbeidsavtaler og tjenestekjøpsavtaler mv. Programmet vil fortsette samarbeider som er etablert i forprosjektperioden, for eksempel mot bransjeorganisasjoner (NITO mfl.), offentlige aktører (Helse Bergen m.fl.), private virksomheter og finansierer (gjennom aktiviteter i programmet som idekonkurranser mv.). Vi vil dessuten på samme måte som i forprosjektet fortsette med å involvere studenter og studentorganisasjoner i arbeidet og konkrete aktiviteter.

7. Organisering av arbeidet og budsjett

Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling vil på vegne av HVL (alle nærregioner) fungere som programeier og koordinator av «Program for studententreprenørskap». I tillegg vil Kunnskapsparken være en hovedsamarbeidspartner i nærregion Sogn og Fjordane i kombinasjon med en samfinansiert stilling (HVL, Kunnskapsparken og Helse Førde) som vil ha en tilknyttet rolle til Mohnsenteret. Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane (KPSF) er i dag en av kommersialiseringsaktørene for Høgskulen Vestlandet, og er blant annet lokalisert i Førde og Sogndal i nær tilknytning til høyskolemiljøet. Dette gir en unik mulighet til tett og fortløpende kontakt med direkte oppfølging av målgruppene. KPSF vil dermed få en utvidet rolle i programmet enn bare være kommersialiseringsaktør, og vil være en operativ partner i alle deler av programmet med det overordnede ansvaret for aktivitetene for HVL ved nærregion Sogn og Fjordane (se også vedlegg I). KPSF og vil på denne måten bidra til utvikling av tilbud og aktiviteter for studentene her. Inntil egnede ressurser er identifisert ved HVL campusene i på Stord og Haugesund vil Mohnsenteret ha det overordnede ansvaret her, men målet er å inngå i samarbeid med ressurser med daglig tilstedeværelse lokalt, fortrinnsvis HVL-resursser som vil kunne ha en tilknytning til Mohnsenteret. Tabellen under viser ressurspersoner med stillingsprosent samt ansvarsområdet (omdisponeringer kan forekomme).

Tabell 2: Oversikt over ressurser i programmet

Ansvarsområde	Ressurs	Stillingsprosent til programmet
REGION MIDT	Marit Eggen, prosjektleder	50%
	Øystein Stavø Høvig	25%
	Øyvind Midtbø Berge	10%
	Resurss X, må ansettes*	50 %
REGION SØR	Ressurs X, må ansettes fra 2019	50 %
REGION NORD	Joachim Vie, HVL Roger Ulvestad, KPSF	50%

* I lys av erfaringer fra SFU Engage og Spark* ved NTNU vurderes det å forsøke å ansette en rekke studentassistenter i liten stillingsandel fra masterprogrammet Innovasjon og entreprenørskap/ledelse til å mentorere studentgrupper sammen med Mohnsenteret/Kunnskapsparken.

Andre ressurser ved Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling vil kunne trekkes inn ved behov. I tillegg er det ønskelig å involvere linjeforeninger, studentgrupper fra masterprogrammene i innovasjon og entreprenørskap mv. i deler av arbeidet.

Prosjektperioden for Program for studententreprenørskap vil være fra 1. januar 2018 til 31. desember 2020.

Program for studententreprenørskap har et samlet budsjett på 10,85 millioner i treårsperioden. Av tabellen fremgår planlagte årlige utgifter for 2018. Fra 2019 vil utgiftene økes med til sammen 500 000 til personell som skal betjene campusene Stord og Haugesund. I tillegg til offentlige aktører søkes det midler gjennom vårt samarbeid med Framo-stiftelsen. Det vil på samme måte som i forprosjektet trekkes inn ytterlige midler fra private aktører til konkrete arrangement mv.

Budsjett

Finansiering	Sum	2018	2019	2020
Hordaland Fylkeskommune	1 800 000	600 000	600 000	600 000
Sogn og Fjordane Fylkeskommune	900 000	300 000	300 000	300 000
Bergen kommune*	750 000	250 000	250 000	250 000
Framo-stiftelsen og andre private virksomheter**	3 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Rogaland Fylkeskommune (evt. andre off. aktører SØR)	600 000		300 000	300 000
Vertskommuner SFJ	400 000		200 000	200 000
Vertskommuner region sør	400 000		200 000	200 000
Egeninnsats HVL	3 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
SUM	10 850 000	3 150 000	3 850 000	3 850 000

* Bergen Kommune har bevilget kr 400 000,- til prosjektet for 2017/18, og oppfordret til å søke i 2019 og 2020 da de bare kan gi årlige tilskudd

** Framostiftelsen har bevilget kr 600 000,- til prosjektet for 2018 og vil ventelig bidra til prosjektet også i 2019 og 2020

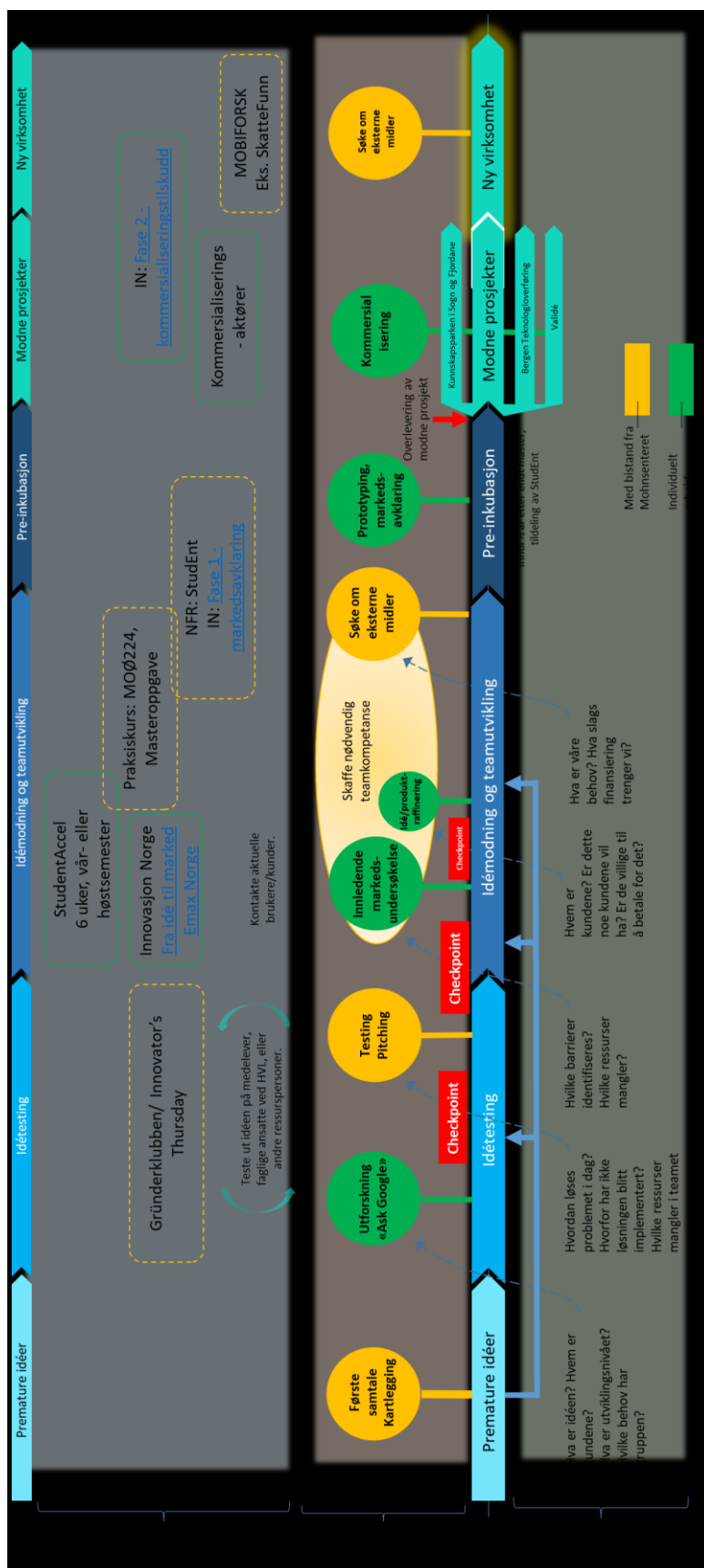
Utgifter	SUM 2018	Egeninnsats HVL	Eksterne inntekter****
Prosjektleder og personell nærregion Bergen (1,5 årsverk)***	1 400 000	800 000	600 000
Personell nærregion Sogn og Fjordane (0,5 årsverk)*	600 000	200 000	400 000
Utvikling av inkubatortilbud "Fabrikken"	250 000		250 000
Arrangement (alle nærregioner)	300 000		300 000
Studentinkubator Sogn og Fjordane	200 000		200 000
Personell nærregion Stord/Haugesund (0,5 årsverk)**	100 000		100 000
Prosjektstøtte studentprosjekter	300 000		300 000
Sum	3 150 000	1 000 000	2 150 000

* Forutsatt blant annet støtte fra Sogn og Fjordane fylkeskommune, vertskommunene og privat sektor i nærregionen. Kunnskapsparken overføres 600 000 kroner for sitt arbeid, mens 200 000 er egeninnsats fra HVL gjennom delt stilling.

** Drives fra Mohnsenteret frem til det etableres lokale ressurser på campus (da evt. med tilknytning til Mohnsenteret som i Sogn og Fjordene). Fra 2019 forutsatt støtte fra offentlige og private aktører i nærregionen.

*** Forutsatt inntekter som planlagt. Marit Eggen ansettes prosjektleder for hele HVL med 50 prosent stilling i dette programmet, Øyvind M. Berge og Øystein S. Høvig vil jobbe i programmet i hhv. 10 og 25 prosent. Det ansettes ytterligere ressurser i tråd med inntekter. Evt. midler fra Hordaland Fylkeskommune benyttes i fylket i nærregion Bergen og på campus Stord. Midler fra Bergen kommune vil benyttes på aktiviteter knyttet i nærregion Bergen.

VEDLEGG I: skisse ideutviklingsprosess

Skisse ideutviklingsprosess

VEDLEGG II: nærmere beskrivelse av utvalgte planlagte aktiviteter i programmet

Idémesterskap

Mohnsenteret har siden 2015 arrangert idémesterskap som et kulturbyggende tiltak for studenter fra ulike institutter ved HVL og andre utdanningsinstitusjoner hvert semester. Her blir aktører fra ulike bransjer invitert inn til å komme med aktuelle problemstillinger eller temaer som studentgrupper jobber fram løsninger på. Representanter fra den aktuelle næringen blir invitert inn til en seminardag der de presenterer problemstillinger eller aktuelle temaer for studentgruppene. Studentgruppene får så en begrenset periode til å komme med tiltak eller idéer som kan bidra til utvikling for næringen eller løsning på problemstillinger. I denne perioden har studentene tilgang på mentorer fra industrien, samt veiledere i form av studenter eller ansatte ved HVL. Gruppene vil derpå inviteres til å presentere sin løsning/idé foran et panel bestående av representanter fra den aktuelle bransjen, HVL-personell og andre med bakgrunn innenfor forretningsutvikling. Panelet vil kåre den beste ideen som premieres med en attraktiv premie (for eksempel kontorplass i HVLs studentinkubatorer «Fabrikken» og hos Kunnskapsparken, pengepremie og/eller tilbud om deltakelse i interne og eksterne forretningsutviklingsprogram). Et sentralt element ved slike kulturbyggende arrangement er fokus på tverrfaglighet. Det blir derfor lagt opp til at det skal dannes studentgrupper på tvers av fagretninger og institutt, og det legges heller ingen begrensinger på fagretning eller institusjonstilhørighet for deltakerne.

Høsten 2017 var temaet for idémesterskapet er «Fremtidens Haukeland», og ble arrangert og gjennomført av en studentgruppe i samarbeid med Mohnsenteret (I tillegg var Helse Bergen og Medisinsk fakultet ved UiB partnere i arrangementet). Campus Bergen var lokalitet for dette idémesterskapet, men som del av hovedprosjektets mandat vil en målsetting være å arrangere tilsvarende arrangement ved alle HVL-campus.

Våren 2018 vil idémesterskapet ha Edtech (læringsteknologi) som tema. Her vil vi kunne involvere industriaktører som for eksempel Milla Says og It's Learning (ikke bekreftet) som er en tidligere studentbedrift med utspring fra gamle HiB. Siktemålet er å skape bedre koblinger mellom teknologi- og lærerstudenter.

Mellom-campus-konkurranse

En videreføring av idékonkurransekonseptet kan være å holde en mellom-campus konkurranse om beste forretningsplan/idé rundt en gitt problemstilling eller tema. Et potensielt opplegg kan innebære at det avholdes lokale konkurranser på de enkelte campusene om en felles tematikk

meldt inn fra eksterne aktører innen offentlig eller privat sektor. Vinnerne fra hvert campus vil deretter møtes til en mellom-campus-konkurranse, med pitching av idéen eller konseptet sitt foran ett panel, som deretter utpeker en vinner. Slike aktiviteter kan bidra til å knytte sterkere bånd mellom campusene i tillegg til at det kan bidra til å skape bedre idéer.

Utvidet idé-konkurransekonsept

I samarbeid med Norway Health Tech er det inngått en intensjon om å etablere et prosjekt/idékonkurranse med tematikk innenfor helse og omsorg. Programmet vil involvere aktører innen helse og omsorgssektoren, helseforetak, kommuner eller pasientforeninger som inviteres til å komme med aktuelle problemstillinger. Tverrfaglige studentgrupper bestående av fortrinnsvis ingeniørstudenter og helse- og omsorgsstudenter vil deretter gå sammen for å utvikle løsninger/konsepter på de utlyste problemstillingene. Programmet vil kunne bestå av flere sesjoner eller samlinger der studentene får faglig påfyll og veiledning til utvikling av sine idéer. Dette prosjektet vil være mer omfattende enn de øvrige idémesterskapene, og det vil innebære en større involvering av både industriaktører og virkemiddelapparat. Et pilotprosjekt er tenkt gjennomført våren 2018 for studenter ved HVL og andre institusjoner i Bergensregionen. Etter hvert er det ønskelig at prosjektet også omfatter HVL sine campus i nord og sør. Piloten vil bli retningsgivende for utviklingen av prosjektet, og hvilke endringer som bør implementeres for at det bedre skal kunne nå ønsket målsetting. På sikt er det ønskelig at prosjektet skal bli en integrert del av aktivitetene som gjennomføres på institusjonen, og at det drives videre fortrinnsvis ved hjelp av studentorganisasjoner, samt faglige ansatte og institutt. Med et slikt prosjekt ønsker vi å fremme tverrfaglighet, kreativitet og knytning mot næringslivet. I tillegg vil prosjektet være med på å synliggjøre betydningen av entreprenørskap for profesjonsutdanninger og relevantgjøre entreprenørskapsmetoder for disse studentgruppene.

Innovator's Thursday, Temakvelder, workshops, mv.

Andre lav-terskel mobiliseringstiltak innebærer å holde arrangement der studentene selv er med på å bestemme innholdet, og som skal være preget av å være en sosial setting med en innovasjons- og entreprenørskapstematikk. *Innovator's Thursday* er et slikt tiltak der studenter med egne innovasjonsprosjekt eller forretningsidéer kan presentere eller pitche idéen sin for hverandre og få innspill og tips. Arrangementet kan være et fast innslag én til to ganger i måneden med ulik grad av formalisering rundt tematikk og innhold. Et samarbeid med lokale TTOer, næringsparker og industriaktører kan være sentrale innholdsdrivere. Her kan blant annet

ulike gründere komme å fortelle om egne idéer, eller næringsaktører med aktuelle problemstillinger og temaer inviteres til å holde innlegg.

Den overordnede tanken er at arrangementet skal utgjøre en arena for alle studenter uavhengig av om de har egen idé eller kun har en interesse for innovasjon og entreprenørskap. En slik arena vil også kunne bidra til flere bachelor og masteroppgaver tilknyttet aktuelle problemstillinger fra næringslivet. En viktig målsetting er å involvere studenter og studentgründere til planlegging og gjennomføring av arrangementene. Vi mener dette vil være positivt da det kan generere en eierskapsfølelse, samt økt oppslutning rundt arrangementet. Et pilotprosjekt på Innovator's Thursday er planlagt arrangert høsten 2017 i Mohnsenterets studentinkubator «Fabrikken», med påfølgende implementering på øvrige HVL-campus. Hvor HVL-resurss og Kunnskapsparken får ansvaret for nærregion Sogn og Fjordane

I tillegg til et fast innslag som Innovator's Thursday, vil vi i samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere utvikle andre arrangement som workshops og temakvelder rundt entreprenørskap og innovasjon. Formålet vil være å spre kunnskap om entre- og intraprenørskap og innovasjonsmetodikk, både til studenter og ansatte ved HVL. Vi er nå i gang med å samle inn forslag til temaer og interesseområder fra studenter ved HVL.

«Månedens utfordring»

Med et utvidet geografisk omfang er det viktig for HVL å drive offensiv formidlingsaktivitet på alle campus, rettet mot både studenter og ansatte. Mye av denne formidling vil skje gjennom Mohnsenterets egne ansatte, tilknyttede ansatte og Kunnskapsparken, som direkte oppsøker studenter i klasserom og andre arenaer for studentaktiviteter. For å støtte denne direkte formidlingen vil en kunne oppnå økt eksponeringsgrad ved å intensivere den passive formidlingen. Et egnet medium for dette kan for eksempel være informasjonsspredning gjennom dedikerte skjermer/monitorer på HVL-campusene.

Etter inspirasjon fra initiativ for å stimulere til og skape en økt entreprenørskapskultur benyttet ved University of Notre Dame, kan en også benytte slike monitorer/skjermer til å annonsere «Månedens utforming». «Månedens utfordring» kan være aktuelle problemstillinger meldt inn fra næringsliv, industriaktører, HVL-ansatte, mv., som skal stimulere til økt kreativitet og engasjement blant studenter. Studentene vil kunne melde inn sine idéer, hvorpå alle idéene blir annonsert i slutten av måneden.

«Verdens beste sommerjobb»

Etter modell fra tiltaket som er skapt av Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane er «Verdens beste sommerjobb» et arrangementet som retter seg mot studentgründere ved HVL. Studenter med egen forretningsidé får her mulighet til å jobbe og videreutvikle idéen gjennom sommeren på en lokasjon i Sogn og Fjordane. De vil motta lønn for arbeidet samt støtte og veiledning fra egnede kommersialiseringsaktører.

Etablering av studentinkubatorer/co-working områder på de andre HVL campusområdene (studentinkubasjon infrastruktur), og utvide kapasiteten i nærregion Bergen gjennom «Fabrikken II».

Tidsperspektivet knyttet til utvikling og modning av innovasjoner som springer ut av et FoU-miljø kan være forholdsvis lang. Det kan følgelig i mange tilfeller være en fordel om studentideer kan modnes over tid i en inkubator før de blir introdusert i et marked.

Høsten 2017 åpnet studentinkubatoren «Fabrikken» ved nærregion Bergen, og det ble raskt tatt i bruk av svært mange studenter og studentbedrifter. «Fabrikken» skal fungere som et tilbud for studenter med egne ideer eller innovasjonsrelaterte prosjekter/fag, og skal i tillegg være et sted hvor kunnskap om innovasjon og entreprenørskap kan formidles. På denne måten vil «Fabrikken» kunne være et middel for å bygge og støtte opp om en innovasjonskultur ved å nå ut til den tverrfaglige studentmassen og spre kunnskap om innovasjon og entreprenørskap. «Fabrikken» vil fungere som en pilot for hvordan studentinkubatoren bør organiseres og fungere, og vil dermed utgjøre et grunnlag for etablering og drift av tilsvarende studentinkubatorer på de andre campusene til HVL.

I nærregion Sogn og Fjordane har det siden 2014 vært et inkubasjonstilbud i regi av Kunnskapsparken til studenter med innovative idéer i både i studiested Førde og Sogndal. Som et del av programmet ønsker HVL i samarbeid med kunnskapsparken å videreutvikle og styrke studentinkubatortilbudet på campusene i nærregion Sogn og Fjordane, og etablere et tilbud på campusene i Stord/Haugesund.

I studentinkubatorene på de ulike campus vil studentene tilbys både et lokale for å jobbe med sine innovasjonsprosjekter, arrangement og kontorplass i et sosialt og faglig gründer- og utviklingsmiljø hvor de også møter faglige ansatte fra HVL og våre samarbeidspartnere. I tillegg til veiledning, kunnskap og erfaring innen forretningsutvikling, vil eksempel på tjenester kunne være;

- Deltakelse på seminar, workhsop og kurs arrangert av Mohnsenteret HVL/Kunnskapsparken som en del av program for studententreprenørskap.
- Rådgiving og tilførsel av kunnskap og erfaring innen forretningsutvikling
- Assistanse til å kontakte investeringsmiljø
- Kobling mot relevant næringsliv, samt relevante forskings- og utviklingsmiljø
- Assistanse innen immaterielt rettsvern (patent, varemerke, mønsterbeskyttelse, osv)
- Deltakelse på seminar, workshop og kurs arrangert av kommersialiseringsaktørene HVL har avtale med, og tilgang til kommersialiseringsaktørene sine samarbeidsparter og nettverk.

Programmet vil også jobbe for å bidra til at modne studentbedrifter etter endt utdanning kvalifiserer til ordinær inkubasjon hos våre TTOer Kunnskapsparken, BTO og Valide.